

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

**СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

24 жовтня 2024 року

Київ – 2024

Редакційна колегія:

Ю.О. Демидова, кандидат педагогічних наук, доцент, проректор з науково-педагогічної роботи та молодіжної політики МДУ (голова),
І.В. Мельничук, кандидат філологічних наук, доцент,
декан факультету філології та масових комунікацій МДУ (заст. голови),
В.О. Кудлай, кандидат наук із соціальних комунікацій, завідувач кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.В. Євмененко, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української філології МДУ,
І.О. Петрова, кандидат історичних наук, доцент кафедри інформаційної діяльності МДУ,
О.О. Федотова, доктор історичних наук, старший науковий співробітник, професор
кафедри інформаційної діяльності МДУ.

Затверджено на засіданні кафедри інформаційної діяльності
(протокол № 6 від 12.11.2024)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет вченою радою факультету філології та масових комунікацій Маріупольського державного університету
(протокол № 3 від 12.11.2024)

Студії з інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі : зб. матер. II Всеукраїнської наук.-практ. конф. з міжнародною участю, м. Київ, 24 жовтня 2024 р. / Маріуп. держ. ун-т ; ред. Ю.О. Демидова, І.В. Мельничук; упоряд. В.О. Кудлай, О.В. Євмененко, І.О. Петрова, О.О. Федотова. – Київ : МДУ, 2024. – 416 с.

Збірник містить матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ», яка відбулася 24 жовтня 2024 року з ініціативи кафедри інформаційної діяльності Маріупольського державного університету.

В конференції взяли участь представники освітянської, наукової, фахової спільнот України та Європейського Союзу.

У тематичних напрямках учасниками конференції розглянуті актуальні питання інформаційної науки, соціальних комунікацій та філології в сучасному світі, інформаційні технології та інтернет ресурси у діяльності сучасних інформаційних агенцій, бібліотек, служб діловодства та архівів, виклики у підготовці фахівців з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, культурології, філології, журналістики та інших, дотичних до соціальних комунікацій спеціальностей, особливості інформаційної та документознавчої діяльності, менеджменту та маркетингу у сфері соціальних комунікацій, культури та мистецтва, прикладних студій та інновацій в журналістиці, рекламі та зв'язках з громадськістю, інноваційних технологій в мовознавстві та літературознавстві, тенденцій розвитку україністики в умовах становлення інформаційного суспільства.

Видання адресоване науковцям, викладачам, здобувачам та усім, хто цікавиться сучасними проблемами розвитку інформаційної науки, філології, журналістики, документознавства, бібліотекознавства та архівознавства.

Відповідальність за зміст, достовірність, оригінальність поданих матеріалів несуть автори опублікованих у збірнику доповідей

© Автори тез, 2024

© МДУ, 2024

ЗНАЧИМІСТЬ ПРОБЛЕМАТИКИ АРХІВНОЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

У сучасному світі, де технологічний прогрес швидко змінює всі сфери життя, цифровізація стає ключовим елементом ефективної роботи з інформацією. Це особливо актуально для архівів, які є носіями історичної пам'яті суспільства. Архіви містять неоціненні документи, що відображають різні етапи розвитку країни, її культурні, політичні та економічні процеси. Їх цифровізація стає нагальною потребою для забезпечення довговічного збереження цих документів. Особливо це актуально для сучасного українського суспільства, яке перебуває у стані війни та системної руйнації його здобутків з боку агресора.

Вдосконалення архівної справи за рахунок ще активнішого використання новітніх інформаційних технологій стає топовим питанням для обговорення фахівцями-архівістами, науковцями-архівознавцями, державними службовцями під час проведення наукових заходів, презентацій цифрових галузевих проєктів, а також на шпальтах фахових науково-періодичних видань. Ефективна діяльність в цьому напрямі здійснюється Державною архівною службою України, Українським науково-дослідним інститутом архівної справи та документознавства, Національною бібліотекою України ім. В. І. Вернадського, центральними державними архівами України, кафедрою архівознавства та спеціальних галузей історичної науки Київського національного університету імені Тараса Шевченка та ін.

Однією з таких нещодавніх подій стала Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний

простір» (до речі щорічна), організатором якої є Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського [5]. Під час цього заходу, на ряду з іншими питаннями, була приділена увага проблемам збереження бібліотечних та архівних фондів, що становлять культурне надбання України, інтеграції архівної наукової спадщини України в європейський інтелектуальний простір.

Минулого року нормативно-методичній комісії Державної архівної служби були представлені наукові розробки українських вчених, співробітниць Українського науково-дослідного інституту архівної справи та документознавства саме з питань цифровізації архівної справи: методичні рекомендації «Впровадження електронних послуг в архівних установах України» (авторки – Наталія Залеток та Євгенія Чорноморець) та «Доступ до цифрового фонду користування документами Національного архівного фонду» (авторки – Людмила Дідух та Тетяна Ковтанюк) [6].

Активним дописувачем проблем збереженості архівних фондів за рахунок сучасних інформаційних технологій є Ю. Ковтанюк. Автор у своїй статті «Актуальні питання збереженості фондів архівів, бібліотек і музеїв як установ культури в умовах воєнного стану» зазначає, що, попри зусилля з оцифрування та створення резервних копій, фізичне переміщення оригіналів документів у безпечні місця залишається критично важливим, хоча й складним завданням. Ковтанюк Ю. підкреслює важливість співпраці з міжнародними партнерами та використання гуманітарної допомоги для зміцнення ресурсів установ культури, а також наголошує на необхідності створення регуляторної бази для організації евакуації документів у разі загрози їх знищення [3]. Також вчений високо відзначає роботу українських архівістів, які досягли значних успіхів у розробці системи зберігання електронних документів. Він підкреслює необхідність створення системи «довготривалого зберігання», що має ґрунтуватися на чітких вимогах до інформаційних об'єктів. Це вплине на структуру та зміст метаданих, які потрібні для управління цією системою. Ковтанюк Ю. наголошує на

важливості вдосконалення концепції створення Національної електронної бібліотеки, спираючись на кращі національні та міжнародні практики [4].

Наукові розвідки вченої, директорки Центрального державного аудіовізуального та електронного архіву Т. Ємельянової представляють собою ґрунтовний аналіз започаткування та розвитку архівування на матеріальних носіях, окрім паперу, а саме аудіовізуального формату. Також авторка зосереджується на сучасних інформаційних технологіях, їх особливому значенні для сучасної архівної справи, на функціонуванні існуючих проєктів цифрових архівів, які надають доступ до оцифрованих документів, фотографій, аудіо- та відеоматеріалів. Вона робить акцент на важливості співпраці між архівістами, істориками та іншими фахівцями для створення єдиної платформи, яка забезпечувала б зручний доступ до архівних ресурсів в електронній формі, оптимізувала б процес пошуку й використання архівних матеріалів, сприяла б міжнародній співпраці [2].

Результати дослідження еволюції архівів як інституцій та соціальних явищ, їх майбутньої ролі в суспільстві представлені в статті В. Бездрабко «Архів, архівіст, архівна культура: ідея, метафора, постанова майбутнього образу» [1]. Авторка зазначає, що цифровізація докорінно змінює функціонування архівів і ставить нові вимоги перед архівістами. Бездрабко В. аналізує, як архівісти, що традиційно працювали з паперовими документами, повинні тепер освоювати нові технології та пристосовуватися до цифрового середовища. Вона наголошує на тому, що цифрові інструменти формують нові уявлення про пам'ять і культурну спадщину, оскільки тепер архівні матеріали можуть бути доступними широкому колу користувачів у будь-який час і з будь-якого місця.

Стаття І. Резніка «Роль і функції архіву в добу інформаційного суспільства: нові тенденції і підходи (з досвіду ЦДАМЛМ України 2012–2022 рр.)» є вагомим внеском у дискусію про цифровізацію архівів [7]. Автор аналізує діяльність Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України протягом останнього десятиліття, зокрема трансформації, що відбулися в

умовах впровадження цифрових технологій. Резнік І. зазначає, що цифровізація архівної справи вимагає від архівістів не лише технічних знань, але й нового підходу до управління архівними ресурсами. Це викликає необхідність постійного професійного розвитку, щоб архівісти могли ефективно використовувати нові інструменти й адаптуватися до змін, викликаних інформаційним суспільством. Також розглядає ключові виклики, з якими стикаються архіви в процесі цифровізації, а саме: нестача фінансових ресурсів для модернізації архівних установ (необхідність сучасного технічного обладнання, програмного забезпечення та навчання персоналу); забезпечення безпеки цифрових даних.

Отже, процес цифровізації архівної справи в Україні триває, має науковий підхід до нагальних питань оцифрування архівних фондів, впровадження електронних архівів.

Література

1. Бездрабко В. Архів, архівіст, архівна культура: ідея, метафора, постання майбутнього образу. *Архіви України*. 2019. Вип. 2, № 319. URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/55> (дата звернення: 15.10.2024).

2. Ємельянова Т. Погляд на ранню історію аудіовізуального архівування в Україні. *Архіви України*. 2022. Вип. 3, № 332. URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/163> (дата звернення: 18.10.2024).

3. Ковтанюк Ю. Актуальні питання збереженості фондів архівів, бібліотек і музеїв як установ культури в умовах воєнного стану. *Бібліотечний вісник*. 2024. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2024_2_4 (дата звернення: 15.10.2024).

4. Ковтанюк Ю. Від концепції зберігання документів в електронній формі до нормативно правової бази створення національних архівних та бібліотечних інформаційних ресурсів. *Український журнал з бібліотекознавства та інформаційних наук*. 2024. № 13. URL: <http://librinfosciences.knukim.edu.ua/article/view/307129> (дата звернення: 15.10.2024).

5. Міжнародна наукова конференція «Бібліотека. Наука. Комунікація. Інтеграція у міжнародний бібліотечний простір». URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/6601> (дата звернення: 18.10.2024).

6. Перемога наукових розробок УНДІАСД у конкурсі наукових праць з архівознавства. URL: <https://undiasd.archives.gov.ua/index.php?m=547> (дата звернення: 20.10.2024).

7. Резнік І. Роль і функції архіву в добу інформаційного суспільства: нові тенденції і підходи (з досвіду ЦДАМЛМ України 2012–2022 рр.). *Архіви України*. 2023. Вип. 3, № 336. URL: <https://au.archives.gov.ua/index.php/au/article/view/208> (дата звернення: 15.10.2024).